

บทที่ 3

การเตรียมคดี

ตอนที่ 1

บททั่วไป

ความเป็นต้น

สิบเนื้องมาจากการเหตุเมื่อถูกความมาติดต่อให้เป็นหน้าที่ความร่ามภัยต่างให้ ก่อน ที่จะนำคดีไปสู่ศาล หน่วยที่ไม่ประมาทดังรู้จักเตรียมคดี นักศึกษาคงจะเคยได้ยินคำกล่าว ที่ว่าคดีจะแพ้ชนะนั้นนอกจากพยานหลักฐานตีแล้ว หน่วยต้องเตรียมตัวอย่างดีด้วย ใน เมื่อต้นนี้จะเป็นจะต้องเข้าใจเสียก่อนว่าการเตรียมคดีคืออะไร เตรียมอย่างไร

การเตรียมคดีมี 2 ช่วง คือ เตรียมก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง คือ การเตรียมในชั้นศาลพิจารณาคดี

ความมุ่งหมายในการเตรียมคดี

การเตรียมก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล หมายถึง การเตรียมข้อเท็จจริง หลักฐานทั้ง พยานบุคคลและพยานเอกสารรวมถึงวัสดุพยานอื่นๆ ที่จะทำให้vinิจฉัยเบื้องต้นได้ว่าคดี ควรดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้องอย่างไร ส่วนการเตรียมคดีในชั้นศาลพิจารณาคดี คือ การเลือกสรรพยานทั้งหลายทั้งปวง เช่น พยานบุคคล พยานเอกสารหรือวัสดุพยานเพื่อนำ สิบพิสูจน์ต่อศาลด้วยความมุ่งหมายให้ฝ่ายคนชนะคดี รายละเอียดจะได้ศึกษาโดยลำดับ

ปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถนำคดีขึ้นสู่ศาล เช่น ก่อนพ้อง ก่อนยื่นคำให้การต้องเตรียมคดี เตรียมคดีแล้วได้ประโยชน์อะไรนั้น เหตุผลที่ต้องเตรียมคดีก็เพื่อกนายผู้ทำคดีจะได้รู้ข้อ เท็จจริงตลอดจนรายละเอียดความเป็นมาของเรื่องราวที่ถูกความชอบหมายให้ดำเนินการ ทางศาล หน่วยจะได้นำข้อเท็จจริงและรายละเอียดเหล่านั้นไปพิจารณาปรับเข้ากับหลัก กฎหมายให้ถูกต้องเพื่อดำเนินการต่อไป ประกอบกับบุคคลที่เข้ามาติดต่อใช้บริการหน่วยมี

หล่ายประเกท อาจเป็นผู้ถูกโถ่แย้งสิทธิ หรือมีความเดือดร้อนอย่างแท้จริงที่จะต้องพึงความยุติธรรม เช่น ถูกหลอกลวง ถูกโกง ถูกกล่าวหาโดยปราศจากฐานความจริง ฯลฯ และในทางกลับกันอาจมีผู้ที่ไม่สุจริตแต่ประสงค์จะอาศัยทนายความเป็นเครื่องมือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ฝ่ายร้อง ก่อวาระคนอื่นให้เสียชื่อเสียง หรือเรียกร้องเงินทอง (Blackmail) ถ้าทนายได้เตรียมคดีพุ่งคุยสอบตามข้อเท็จจริงความเป็นมาของเรื่องราวก็จะได้ความจริงว่า ผู้เข้ามาใช้บริการเป็นสุจริตชนหรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องช่วยในการตัดสินใจว่าควรจะรับเป็นทนายหรือไม่ ประการใด

เครื่องมือในการเตรียมคดี

ปัญหาว่าทนายความใช้อะไรเป็นเครื่องมือในการเตรียมคดีนั้น ในเรื่องนี้ถ้าเปรียบเทียบการตรวจโรคของหมอนหรือที่เรียกว่าแพทย์ จะเห็นว่าหมอนคนใดเปรียบหมอนความมาก เพราะหมอนคนนั้นมีเครื่องมือวิทยาศาสตร์การแพทย์ช่วยเหลือมากน้อยทั้งหุ้ฟัง เครื่องตรวจคืนหัวใจในกรณีจะตรวจหัวใจ เครื่อง X-RAY ฯลฯ เป็นต้น 医師よりเครื่องมือเหล่านี้ช่วยให้จัดการตรวจรักษาอย่างถูกต้องได้ หมอนความหรือทนายความก็จำต้องอาศัยเครื่องมือในการตรวจโรคคุณกัน แต่โรคชนิดนี้เป็นโรคทางใจ เราเปรียบผู้ที่ถูกฟ้องหรือจำเลยหรือโจทก์ก็ตาม คนเหล่านี้เปรียบเสมือนคนป่วยทางจิต ป่วยทางใจ ตือ มีความวิตกกังวล มีความเครียด ต้องการ การเยียวยารักษาคุณกัน เพราจะนั้น เครื่องมือของหมอนความหรือทนายความก็ต้องมี สรุปนั้นก็คือ “การสอนสวน”

โดยสรุปแล้วการเตรียมคดีในเบื้องต้นนี้ ย่อมต้องอาศัยการสอนสวนข้อเท็จจริง และหลักฐานจากถูกความในเบื้องของการปฏิบัติต้องคุ้ดว่าเป็นคดีอะไร เช่น คดีแพ่ง คดีอาญา คดีล้มละลาย ฯลฯ และถูกความผู้นั้นอยู่ในฐานะอะไร เช่น ฐานะโจทก์ จำเลย ฯลฯ เป็นต้น แล้วจึงสอบสวนไปตามความเหมาะสม

ที่มาของข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยปกติจะได้มาจากแหล่งสำคัญๆ 4 ประการ กล่าวคือ

1. ได้จากตัวความ
2. ได้จากพยานบุคคล
3. ได้จากพยานเอกสาร
4. ได้จากวัตถุพยาน

1) ได้จากตัวความ

โดยการสอบถามจากตัวความ โดยจะเอื้อประโยชน์ทุกแห่งทุกมุม ทั้งนี้ หมายความ ควรจะแจ้งให้ตัวความทราบและเข้าใจว่าไม่ควรปฏิบัังค่าพรางความจริง หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง เพราะจะทำให้การนำข้อกฎหมายมาปรับข้อเท็จจริงคดีเคลื่อนไปด้วย จะเกิดผลเสียแก่คดี เสมือนคนໄใช้ปีบังอาการของโรคที่แท้จริง มิได้แพทย์รู้ แพทย์ย่อเมวินิจฉัยโรค คดีเคลื่อน แม้จะเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญปานได้ก็ตาม ย่อมรักษาไม่ถูก

2) ได้จากพยานบุคคล

ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง อาจได้จากพยานบุคคลหรือผู้รู้เห็น ซึ่งได้แก่ประจักษ์พยาน พยานบุคคล เจ้า พยานแวดล้อมกรณี รวมไปถึงพยานผู้เชี่ยวชาญหรือพยานผู้ช้านาญการด้วย

3) ได้จากเอกสาร

พยานเอกสารนี้ หมายถึงเอกสารที่แท้จริง เช่น นิติกรรมสัญญาต่างๆ พินัยกรรม บันทึกข้อตกลงต่างๆ ของผู้ชายในคดีมรดกฯ ฯลฯ เป็นต้น

4) ได้จากวัตถุพยาน

ข้อเท็จจริงอาจได้จากพยานที่เป็นวัตถุที่หล่อเหลือหรือร่องรอยต่างๆ ในที่เกิดเหตุหรือในที่พิพาทที่พอยจะใช้พิสูจน์ให้ความจริงได้ เช่น ขาก้ามแพ หลักแบงงเขตที่ตันในคดีพิพาทเกี่ยวกับจำนวนเนื้อที่ตัน ร่องรอยการถูกรกบยนต์ชน สิรรถยนต์ที่หลุดลอกติดวัตถุที่ถูกชน ฯลฯ ดังนี้ เป็นต้น

ในการสอบถาม เมื่อพนักงานได้รับเอกสารหรือวัตถุที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ ควรจะได้พิจารณาให้รอบคอบ อาย่าเพิ่งเชื่อในกรณีมีเหตุสังสัยในเอกสาร เช่น ถ้ายังเชื่อสิ่งใดมีก็แยกต่างกัน ควรตรวจสอบ สิ่งเหล่านี้เกิดเป็นมาอย่างไร เพราะว่าการยืนหรือใช้เอกสารบกพร่องต่อคดี หมายความอย่างถูกกฎหมายเป็นผู้มีผลพิทินในการถือเอกสารเหล่านั้นฝ่ายตรงข้ามก็มีคู่ฉบับอยู่แล้วแต่เนื้อหาไม่ตรงกัน เป็นต้น เป็นข้อที่ควรระมัดระวังไว้ด้วย

เมื่อสอบถามข้อเท็จจริงได้สมบูรณ์แล้วจึงนำข้อเท็จจริงเหล่านี้มาปรับเข้ากับข้อกฎหมายเพื่อชี้แจงให้หนังสือความจริงดำเนินคดีประเภทใดต่อไป เช่น ควรฟ้องเป็นคดีแพ่ง หรือคดีอาญาหรือคดีอื่นๆ ... ฯลฯ ถ้าเป็นคดีอาญาควรพ้องฐานความผิดให้ ถ้าเป็นคดีแพ่งข้อหาหรือฐานความผิดใดซึ่งจะเหมาะสม ดังนี้ เป็นต้น

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นหลักโดยทั่วๆ ไป ยังไม่ได้แยกว่าถูกความมีฐานะเป็นโจทก์หรือจำเลย ซึ่งจะได้ศึกษาต่อไป

การนำข้อเท็จจริงไปปรับกับข้อกฎหมาย

ปัญหาในการปรับข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมาย ปรับอย่างไรนั้น ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏขัดแย้งความถูกต้องแล้วเช่น เป็นผู้ให้สูญเสียไม่ยอมใช้เงินคืน หรือเป็นเจ้าของบ้านให้เช่า ผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่า หรือถูกกรณีเดียวกัน ผู้ท้าละเมิดไม่ยอมใช้ค่าเสียหาย ดังนี้ ต้องด้วยด้วยตัวบทหรือปรับด้วยกฎหมายได้ตรงๆ ไม่มีปัญหา หรือในทางอาญาถูกความถูกทำร้าย ถูกบุกรุก หรือถูกพนักงานสอบสวนดึงข้อหาเกินความจริง ซึ่งเป็นเรื่องของตัวบทกฎหมายก็ไม่มีข้อยุ่งยาก ที่เป็นปัญหาหากข้อเท็จจริงพบเกี่ยวกันจะปรับอย่างไร เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ การข่มขืนกระทำการชำเราซึ่งเป็นปัญหาสัมคมอยู่ในขณะนี้ หมายความจะต้องสอบให้ได้ความว่าหนูเสียหายสมควรใจอินยอมหรือไม่อินยอมให้ชายร่วมเพศ ชายหญิงรักใครกันเคยได้เสียกันมาก่อน ครั้งก่อนหญิงอินยอมด้วยตัวตัวครั้งนี้ไม่สมควรใจด้วยสิ่งเหล่านี้เป็นประเต็นสำคัญสรุปข้อแพ้ชนะกันที่เดียว จำเลยอาจคิดว่าที่ผู้เสียหายไม่อินยอมนั้นเป็นมารยาห์หญิงจึงหักหาญน้ำใจด้วยกำลัง เพราะเหตุผลได้เสียกันมาก่อน ดังนี้ หมายความจะตั้งรูปคดีอย่างไร จะเป็นการสำคัญผิดในข้อเท็จจริงหรือไม่ ดังนี้ เป็นต้น หรือบางกรณีข้อเท็จจริงอาจไม่มีมูลความผิดทางอาญา คงมีแต่มูลความผิดทางแพ่ง เช่น ขับรถไปต่างจังหวัดรถเสียระหว่างทาง ไปจ้างรถผู้อื่นลากเข้าเมืองโดยตกลงจะให้ค่าจ้าง เมื่อเข้ามาหากให้แล้วกลับไม่มีเงินจ่าย ผู้รับจ้างแจ้งความว่าผู้จ้างฉ้อโกง ก่อวารคือ อ้างว่าผู้จ้างหลอกลวงให้ทำงานให้แล้วไม่อินยอมจ่ายค่าจ้าง ดังนี้ คงมีมูลความผิดทางแพ่งเท่านั้น เนื่องจากเป็นกรณีมิคดลัญญาจ้าง หรือบางเรื่องจะวินิจฉัยฐานความผิดเป็นฉ้อโกงหรือยักยอก ต้องพิจารณาให้ดี เพราะถ้าหากตั้งรูปคดีมิคดพลาดพ้องร่องไปฐานหนึ่ง ข้อเท็จจริงในทางพิจารณาแตกต่างจากพ้องอาจถูกยกฟ้องได้ตัวอย่าง เช่น ค่าเดือนเชื้อน้ำดาบทรายจากฟอร์ค 20 กิโลกรัม ซึ่งแล้วฝ่ากฟอร์ค้าไว้ก่อนจะกลับมาวันของภายหลัง เนื่องจากจะต้องซื้อของอื่นๆ อีก ขณะเดียวกันแตงก็ตกลงซื้อน้ำดาบทรายจำนวน 15 กิโลกรัมจากพ่อค้าคนเดียวกัน โดยจำได้ว่าถุงใดเป็นของตน แตงฝ่ากน้ำดาบทรายไว้เช่นเดียวกัน เมื่อซื้อของอื่นๆ เสรจแล้ว แตงกลับมาปรับน้ำดาบทรายจากฟอร์ค้าโดยบอกและซื้อไปยังถุงซึ่งบรรจุน้ำดาล 20 กิโลกรัม ว่าเป็นของตนและให้พ่อค้าส่งมอบให้ทั้งๆ ที่รู้ว่าไม่ใช่ถุงของตน แต่แตงต้องการได้น้ำดาลถุงซึ่งมีจำนวนมากกว่าที่ซื้อ ดังนี้ จะปรับข้อเท็จจริงนี้เข้ากับข้อกฎหมายว่าเป็นความผิดฐานฉ้อโกงหรือฐานยักยอกเพื่อตั้งรูปคดีให้ถูกต้อง เป็นต้น ถ้าตั้งฐานผิด คดีอาจเสียผลได้คุกกัน

ในคดีแพ่งก็อาจมีปัญหาสูงมากว่าจะดำเนินคดีในลักษณะใด ตัวอย่าง เช่น ข้อเท็จจริงมีว่าค่าและแต่งทำสัญญาซื้อขายที่ดินขึ้นมาฉบับหนึ่งว่าค่าตอบแทนที่ดินของตนให้ แตง 1 แปลง ราคา 1 ล้านบาท โดยแตงสัญญาว่าจะโอนกับคืนให้ค่าภายใน 2 ปี การไปจดทะเบียนโอนที่ดินนั้นคู่สัญญาตกลงกันอับๆ รู้กันเองว่าจะทำเป็นพิธีเท่านั้น ที่แท้ไม่ได้ซื้อขายกันจริง ทำกันหลอกๆ เพื่อแต่งจะได้นำสัญญาซื้อขายไปขออ้างสร้างเครดิตเป็นหลักฐานว่าตนเป็นเจ้าของที่ดินแล้วจะไปขอภัยเงินนายทุนได้ง่าย ครั้นเมื่อค่าโอนที่ดินให้แตงไปแล้ว แตงคิดไม่ซื่อเอาไปโอนขายให้ชาวๆ โอนขายต่อไปยังบุคคลภายนอกเป็นห้องๆ ไป ดังนี้ ดำเนินคดีเป็นผู้เสียหายในคดีแพ่งต้องการฟ้องเรียกที่ดินคืน ปัญหาว่าจะดำเนินคดีในลักษณะใดซึ่งจะเหมาะสม จะตั้งรูปคดีเป็นนิติกรรมอ้าพาร่างหรือกลด้อนส์ หรือเจตนาลงอันเกิดจากการสมรู้ของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง จะเห็นว่าฟ้องได้ทุกฐาน แต่ฐานใดจะดีที่สุด เมื่อฟ้องไปแล้วจะชนะคดี ดังนี้ เป็นดัน เพราะฉะนั้น จึงขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยและการตัดสินใจที่ถูกต้อง

โดยสรุป การสอบสวนข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ย่อมเป็นช่องทางให้เกิดแนวโน้มในการตัดสินใจปรับข้อกฎหมายให้ถูกต้อง ข้อสำคัญที่พิจารณาระวังอย่างมากก็คือ เมื่อจะตัดสินใจดำเนินคดีในข้อกฎหมายใด ควรมีความเข้าใจในข้อกฎหมายนั้นอย่างแท้จริง ถ้ายังเป็นที่สงสัยในข้อกฎหมายใด ควรจะศึกษาแนวคิดพิพากษาภัยการประกอบด้วย ถ้าในคิดพิพากษาภัยการก็ไม่มีปรากฏ ก็จำเป็นต้องอาศัยความเห็นของนักนิติศาสตร์ทั่วๆ ไปในค่ารากกฎหมาย ซึ่งเห็นใจในการวางแผนรูปคดี

ตอนที่ 2 การเตรียมก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล ในฐานะโจทก์คดีอาญา

จากการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นดังกล่าวแล้ว หากพยานหลักฐานมีให้นักทรรศน์ มูลทางอาญา หมายต้องเตรียมอย่างคดีอาญา หากหนักไปทางแพ่งก็เตรียมอย่างคดีแพ่ง ต่อไปจะเข้าสู่ การเตรียมคดีอาญา ดังนี้

1) ในฐานะเป็นโจทก์

การเตรียมในฐานะเป็นโจทก์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

ก) เพื่อเป็นโจทก์ดำเนินคดีเอง

ข) เพื่อเป็นโจทก์ร่วม

ก) กรณีเพื่อเป็นโจทก์ดำเนินคดีเอง

ในเบื้องต้นหมายความไม่ควรแนะนำให้ลูกความพ้องร้องคดีอาญาโดยจุดมุ่งหมายเพื่อบันรัตถุกรรมฝ่ายตรงกันข้าม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่ไม่มีมูลทางอาญาเลย เช่น ในคดีภัยเงิน อุกหนี้ผู้กู้ได้ทำสัญญาภัยไว้ให้เจ้าหนี้ผู้ให้ภัยยึดทรัพย์ไว้แล้วโดยลูกหนี้ยอมเสีย ดอกเบี้ยในอัตราสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ในสัญญาภัยระบุดอกเบี้ยอัตราตามกฎหมาย นอกจากนั้นเจ้าหนี้ผู้ไม่สุจริตยังเรียกให้ลูกหนี้ออกเช็คให้เจ้าหนี้ยึดถือไว้ออกล้วน หนึ่งด้วย หั้งๆ กีลูกหนี้มอบเช็คให้ไว้โดยมีเจตนาเพื่อประกันหนี้เท่านั้น ต่อมาเมื่อลูกหนี้ ผิดนัด เจ้าหนี้ได้ยึดมือหมายผู้กู้เห็นแก่สิ่งของพ้องเรียกเงินภัยความสัญญาภัย รวมถึงจำนวนเงินที่ปรากฏในเช็คด้วย ดังนี้ เป็นการกระทำที่ทำรุณให้ลูกหนี้ต้องรับประทานเพื่อประกันหนี้เท่านั้น ต่อมาเมื่อลูกหนี้ ผิดนัด เช่นนี้ย้อมได้ชื่อว่าตกเป็นเครื่องมือของทุจริตชน อาศัยความรู้กฎหมายเป็นเดบิณ เพื่อ牟นุษย์ ถือได้ว่าเป็นการทรยศต่อวิชาชีพ เป็นตัวอย่างชี้งานหมายความที่ดีไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง เป็นต้น จึงเป็นหน้าที่ของนักกฎหมายที่ต้องพยายามช่วยเหลือเจ้าหนี้เจ้าของเช่น ว่านี้ถูกจากงานการ ยกเว้นวิชาชีพนี้ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมตลอดไปนักศึกษาอาจ สงสัยว่าหมายความเช่นนี้มีในวงการด้วยหรือ คำตอบคงเป็นว่ามีแน่นอนและมีจำนวนไม่น้อย เนื่องจากหมายความที่ดีบุตุชนคนธรรมดานั่นเอง ซึ่งในสังคมคนหมู่มากย้อมมีทั้งคนดีและ เลวประปันกัน ในแวดวงหมายความก็ย้อมมีทั้งดีและไม่ดีประปันกัน จึงต้องมีบทบัญญัติ ควบคุมเกี่ยวกับมารยาทของหมายดังกล่าว ในการใช้คดีอาญาเป็นคู่กรรมนั้น นักศึกษาจะเห็นว่า เป็นเรื่องก่อให้เกิดความเสียหายด้วยกันทุกฝ่าย ทำให้คดียึดเงินโดยไม่สมควร คดีแห่งน่าง เรื่องมีการใช้คดีอาญาเป็นรัตถันแตกกึ่งก้านเป็นหลักคดี ทำให้คดีรกร้างศาลา ซึ่งนักกฎหมาย ที่ต้องพยายามไม่ควรแนะนำให้ลูกความกระทำการ เช่น คดีพิพาทเกี่ยวกับมารดกของผู้ตาย โจทก์ พ้องเรียกร้องเจ้าส่วนแบ่งจากมารดกอ้างว่าผู้ตายทำพินัยกรรมยกให้โจทก์ จำเลยต่อสู้คดีว่า โจทก์ไม่ใช้ทายาทผู้ตายไม่มีสิทธิเรียกร้องเจ้ามารดกและพินัยกรรมที่อ้างมาตนั้นปลอม นอกจากนี้จำเลยได้ใช้คดีอาญาเป็นเครื่องมือพ้องโจทก์ฐานปลอมเอกสารหวังจะให้โจทก์ ถอนพ้องคดีแห่ง โจทก์เดิมจึงพ้องจำเลยเป็นคดีอาญาฐานพ้องเท็จเป็นการตอบโต้ยึดเงิน

กันออกไป ดังนี้ เป็นต้น ทำให้เดียวภาพพจน์ของทนายความ นักศึกษาคงจะเคยได้อินถือคำประชดทนายความประเกคนี้ เช่นว่า “คดีต้องสู้กันไป สู้กันมา จนในที่สุดฝ่ายแพ้ต้องคลาน ฝ่ายชนะต้องถือไม้เท้า ถูกความผิดลงทุกที แต่ทนายความอ้วนชื่น” เป็นต้น ขนบ้างเชื้อชาติถือคิดว่าถ้าไม่จำเป็นจะไม่ดำเนินคดีกัน เช่น คนจีนมีภาริทว่า “เป็นความกินขี้หมายกว่า” ภาริทกระเริ่งบอกว่า “เป็นความนอนกับเมียตึกกว่า” เป็นต้น เพราะฉะนั้นการเป็นทนายความจึงต้องถือหลักการอิงคุณธรรมด้วย อายาเทินแก่ประโยชน์จากถูกความจนเกินไป แต่อย่างไรก็ตามบางกรณีที่ต้องดำเนินคดีอยู่แล้ว ก็ต้องรับและจัดการความรู้สึกของลูกค้าที่มีต่อความเป็นธรรม หรือการสอบสวน เสริจแล้วพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีความเห็นไม่ควรฟ้องจะด้วยเหตุใดก็ตาม หรือการสอบสวนไม่ตรงกับความเป็นจริง เช่น ผู้เสียหายถูกทำร้ายฝ่ายเดียว แต่พนักงานสอบสวนตั้งรูปคดีเป็นวิวากทำร้ายร่วงกายนะกัน และกัน หรือผู้เสียหายถูกทำร้ายจนบาดเจ็บสาหัส พนักงานสอบสวนฟ้องคดีทำร้ายรุนแรง แต่พนักงานสอบสวนว่าบาดเจ็บธรรมชาติเล็กๆ น้อยๆ อายานี้ จึงเป็นต้องดำเนินคดีด้วยตนเองโดยผ่านทนายความ เป็นต้น

เมื่อถูกความตัดสินใจว่าจะดำเนินการฟ้องร้องคดีอยู่แล้ว ทนายความควรเตรียมคดีโดยสอบถามในข้อสาระสำคัญ ดังนี้

1) ความเป็นผู้เสียหาย

ความเป็นผู้เสียหายนี้เป็นข้อสาระสำคัญเบื้องต้นที่จะชี้ให้เห็นว่าถูกความที่มาติดต่อนั้นมีอำนาจฟ้องหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ผู้เสียหายตามความหมายของกฎหมายแล้ว ยอมไม่มีอำนาจฟ้องด้วยตนเอง ส่วนอย่างไรจะจะถือว่าเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายนั้น คงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ ป.ว.อ.อยู่ บัญญัติไว้ใน มาตรา 2 (4) กล่าวคือ ถูกความต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิติธรรม คือ ไม่มีส่วนรู้เห็นเป็นใจ หรือร่วมในการกระทำผิดนั้นด้วย ถ้าหากเป็นผู้รู้เห็นเป็นใจหรือร่วมในการกระทำผิดนั้นแล้ว แม้จะได้รับความเสียหายก็ไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย ไม่มีอำนาจฟ้องคดีอยู่ ด้วยอย่าง เช่น โจทก์และจำเลยต่างสมควรใช้เวลากำหนดและกัน โจทก์จึงมิใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย ไม่มีอำนาจฟ้องขอลงโทษจำเลยได้ (ฎ.223 – 224/2513) เป็นต้น

แนววินิจฉัยของศาลฎีกាក็ทิกเป็นตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าแม่โจทก์จะได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำของจำเลย เช่น ถูกจำเลยตีหรือขยี้ ฯลฯ ที่ความ

แต่เมื่อโจทก์มีส่วนร่วมในการหache เลขวิชา ที่อ่าวโจทก์มีส่วนร่วมในการกระทำผิดกฎหมายด้วย โจทก์จึงเป็นเพียงผู้เสียหายโดยพฤตินัย "ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย" โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในทางอาญา สำหรับคดีทั้งสองคดีที่จึงเป็นของพนักงานอัยการซึ่งเป็นทนายแฝงดิน

ด้วยเหตุผลที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "ไม่ใช่ผู้เสียหาย" ไม่มีอำนาจฟ้อง เช่น โจทก์ฟ้องว่าจำเลยฉ้อโกงโดยใช้อุบัติหลอกลวงโจทก์ว่าจะขายชนบัตรปลอมให้โจทก์ฯ หลงเชื่อว่าเป็นความจริง จึงจ่ายเงินให้จำเลยไป ความจริงจำเลยไม่มีชนบัตรปลอมเลย ดังนี้โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย "ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยฐานฉ้อโกงได้ เพราะขาดกรอบระหว่าง โจทก์จำเลยเป็นข้อกล่าวที่มีวัตถุประสงค์ผิดกฎหมาย (ฎ. 771/2543) โจทก์จำเลยทะเลกัน ต่างคนต่างค่ากันโดยจำเลยต่างก่อนโจทก์จึงค่าตอบ ดังนี้ โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายจะฟ้องว่า จำเลยดูหมิ่นชื่อหน้าไม่ได้ (ฎ. 78 - 79/2502) ผู้ใดที่ยอมตกลงในการถูกให้เข้าเรียกคอกเป็นเกินอัตรา นั้นไม่ใช่ผู้เสียหายในการเด็ดความผิดฐานเรียกคอกเบี้ยเกินอัตรา (ฎ. 1281/2503) การที่โจทก์จำเลยต่างขั้นรถโดยประมาณ เป็นเหตุให้รถชนกันและโจทก์ได้รับบาดเจ็บ เมื่อ โจทก์เป็นผู้กระทำการโดย ประมาณ โจทก์จึงมีส่วนในการกระทำผิดอาญาด้วย โดยนิตินัย ถือไม่ได้ว่าเป็นผู้เสียหาย (ฎ. 1604/2508) ผู้ด้วยกันจำเลยสมัครใจซกมวยเอาเงินกันโดย มิได้รับอนุญาต จะถือว่าฝ่าย ใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้เสียหายตามกฎหมายไม่ได้ เมื่อผู้ด้วยถึงแก่ ความตายเพราการซกมวยนั้น ผู้ด้วยมิใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย (ฎ. 1083/2510) ในการ ข้ายابินค่าระหว่างบริษัทโจทก์ ผู้ขายกับองค์การโทรศัพท์ผู้ซื้อ บริษัทโจทก์ได้ยินยอมให้ กำหนดจำนวนเงินเพื่อที่จะให้เป็นค่าตอบแทนหรือค่านาบที่น้ำแก่พนักงานองค์การโทรศัพท์ ที่ช่วยให้ข้ายابินค่าได้ เงินที่รับจะให้นี้จึงเป็นเงินสินบน เมื่อการซื้อขายเสร็จเรียบร้อยแล้ว ที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ทำสัญญาขาย แทนบริษัทโจทก์ได้ทำหนังสือขออนุมัติจ่ายค่านายหน้า บริษัท โจทก์อนุมัติ เป็นการแสดงถึงเขตนาบริษัทโจทก์ที่จะให้จำเลยที่ 1 นำเงินไปมอบแก่ผู้ช่วย เหลือให้ได้ทำสัญญาซื้อขาย การกระทำขององค์บริษัทโจทก์ถือได้ว่าเป็นผู้ใช้ให้จำเลยที่ 1 ไป กระทำความผิดตาม ป.อาญา มาตรา 84 บริษัทโจทก์จึงมิใช่ผู้เสียหายที่จะนำคดีมาฟ้องได้ (ฎ. 3842/2530) ฯลฯ

จากด้วยข้อเท็จจริงที่ให้เห็นว่าถ้าโจทก์มีส่วนรู้เห็นเป็นใจในการกระทำ ผิดหรือร่วมกระทำผิดแล้วไม่ใช่ผู้เสียหาย "ไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา" แต่ความผิดบางประเภท แม้จะมีผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดก็ตาม ผู้ได้รับความเสียหายก็ไม่มี อำนาจฟ้อง เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522 ผู้ถูกรถชนไม่มีอำนาจ

พ้องผู้เข้ารัฐฐานไม่มีใบอนุญาต (ฎ.2096/2530) เอกชนไม่มีอำนาจพ้องความประราษบัญญัติ การพิมพ์ (ฎ.125/2485) ผู้ได้รับสัมปทานเดินรถยกต่อโดยสารไม่มีอำนาจพ้องผู้นำรถยกต่อ รับคนโดยสารทับเส้นทางสัมปทาน หรือเอกชนไม่มีอำนาจพ้องความผิดฐานค่าที่ดินโดย ไม่ได้รับอนุญาตอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน (ฎ.232/2512) รายกรไม่มี อำนาจพ้องความผิดตามประราษบัญญัติอาชญาณ (ฎ.191/2531) อำนาจพ้องเหล่านี้เป็น อำนาจของหนังงานอัยการโดยเด็ดขาด เป็นดัง

ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย

ในการมีถูกความเป็นผู้เสียหายโดยตรงย่อมไม่มีปัญหาเรื่องอำนาจพ้อง แต่ถ้ายังไร้ความสามารถว่าถูกความซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายจะไม่มีอำนาจพ้องเสียหาย ก ห้าไม่ แม้มิใช่ผู้เสียหายโดยตรง แต่ถ้าเขามีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายแล้วย่อมมีอำนาจ พ้องได้ เช่น

- คู่สมรสของผู้เสียหาย สามีพ้องแทนภรรยา หญิงมีสามีถูกทำร้าย โดยปกติกฎหมายอนุญาตให้หญิงนั้นพ้องคดีอาญาได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องได้รับความ อุน庸จากสามี (ป.ว.อาญา มาตรา 4) หากหญิงนั้นไม่ประสงค์จะดำเนินคดีด้วยตนเอง แต่ ได้ออนุญาตโดยชัดแจ้งให้สามีที่ชอบด้วยกฎหมายดำเนินคดีแทนตน ดังนี้ สามีหญิงย่อมมี อำนาจพ้องคดีอาญาแทนภรรยาตนได้ (ป.ว.อาญา มาตรา 4 วรรคสอง) นอกจากนี้สามีหญิง มีอำนาจพ้องคดีอาญาแทนภรรยาได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากภรรยา หากเป็นกรณี ภรรยาถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการพ้องร้องขอได้ (ป.ว.อาญา มาตรา 5 (2)) แต่ทั้งนี้ต้องเป็นสามีที่ชอบด้วยกฎหมาย ถ้าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีอำนาจพ้อง ผู้นำภรรยาของตน (ฎ.1056/2503)

- ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ในกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ หรือผู้ไว้ความสามารถ กฎหมายให้อำนาจผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ หรือผู้อนุบาล ของผู้ไว้ความสามารถพ้องคดีอาญาแทนได้เฉพาะความผิดที่ได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไว้ ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของผู้ที่ความสามารถ บกพร่อง (ป.ว.อาญา มาตรา 5 (1)) ถ้ายัง เช่น ผู้เยาว์แม้ได้รับความอุน庸จากบิดา ก ไม่สามารถเข้าเป็นโจทก์พ้องคดีอาญาได้ ศาลชุดที่จะสั่งให้แก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องความ สามารถในการดำเนินคดีอาญาของคู่ความเสียก่อน เว้นแต่กรณีไม่จำเป็นเพาะไม่เกิด ประโยชน์แต่อย่างใด (ฎ.563/2517)

- ผู้มีความสัมพันธ์ในสายเลือดหรือครัวเรือน ผู้เป็นบุพการีของผู้เสียหาย เช่น เป็นบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด หรือผู้สืบทباتนานของผู้เสียหาย เช่น อุก หลาน เหตุน ลือ ของผู้เสียหาย บุคคลเหล่านี้จะพ้องคติอาญาแทนผู้เสียหายที่แท้จริง ยอมกระทำได้ แต่ต้องอยู่ในกรณีที่ผู้เสียหายถูกทำร้ายด้วยหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้เท่านั้น (ป.ว.อ.อาญา มาตรา 5 (2)) หากผู้เสียหายยังสามารถจัดการเองได้ บุคคลเช่นที่กล่าวมาข้างต้นไม่มีอำนาจฟ้องคดีแทน ผู้บุพการีในที่นี้หมายถึงบุพการีตามความเป็นจริง แม้โจทก์จะมิได้จดทะเบียนสมรสกับมารดาผู้ตาย แต่เป็นบิดาของผู้ตายตามความเป็นจริง เมื่อผู้ตายถูกทำร้ายด้วย โจทก์ยอมมีอำนาจฟ้องคดีแทนได้ (ฎ.1384/2516 ประชุมใหญ่)

- ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นๆ ของนิติบุคคล มีอำนาจฟ้องคดีแทนนิติบุคคลผู้เสียหาย เช่น ผู้จัดการของบริษัทจำกัดมีอำนาจฟ้องพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งยกออกหัวพยพเดินของบริษัท หรือมีอำนาจฟ้องผู้ออกเช็คซึ่งบริษัทเป็นผู้ทรงและธนาคารปฏิเสธการชำระเงินตามกฎหมายว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คซึ่งมีไทยทางอาญา เจ้าของมีอำนาจฟ้องคดีอาญาซึ่งวัดเป็นผู้เสียหาย (ป.ว.อ.อาญา มาตรา 5 (3))

- ผู้แทนเฉพาะคดี ในกรณีที่ผู้เสียหายที่แท้จริงเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือเป็นผู้วิกฤตหรือคนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือมิได้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ เช่น เจ็บป่วยหรือมีผลประโยชน์ขัดกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้นๆ เมื่อญาติของผู้นั้นหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอต่อศาลขอให้ตั้งเข้าเป็นผู้แทนเฉพาะคดี เมื่อศาลมตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่นซึ่งยินยอมเป็นผู้แทนเฉพาะคดีนั้นๆ แล้ว ผู้แทนเฉพาะคดีบอมมีอำนาจฟ้องแทนผู้เสียหายที่แท้จริงได้ (ป.ว.อ.อาญา มาตรา 6)

- ผู้รับมอบอำนาจ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว ตัวผู้เสียหายโดยแท้จริงอาจจะมอบอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้รับมอบอำนาจฟ้องคดีแทน ดังนั้น บุคคลผู้ได้รับมอบอำนาจย่อมมีอำนาจฟ้องคดีอาญาแทนผู้เสียหายได้ เช่น สามผู้เสียหายถูกนำขัยยกทรัพย์ สามมอบอำนาจให้釤งเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาข้าว ดังนี้ 釤งยอมมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่องหาวได้

2) อายุความฟ้องร้องผู้กระทำการ

หมายความจะต้องตรวจสอบดูว่าคดีที่ถูกความจะให้ฟ้องร้องนั้นขาดอายุความฟ้องร้องแล้วหรือไม่ เพราะเหตุว่าอายุความฟ้องร้องผู้กระทำการมีเป็นปัญหาเกี่ยวกับ

ความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้เจ้าเสียไม่ได้ยกขึ้นต่อสู้ไว้ในคดี ศาลก็มีอำนาจยกอาบุ ความชี้เป็นประไชน์แก่เจ้าเสียโดยยกฟ้องโจทก์ได้

อาบุความฟ้องร้องผู้กระทำมิคดี ป. อาบุ มาตรา 95 "ได้กำหนดไว้ว่า ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำมิคดามาบังคับภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำการมิคดเป็นอันขาดอาบุความ

1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวังไทยประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี

2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวังไทยจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึง ยี่สิบปี

3) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวังไทยจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี

4) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวังไทยจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี

5) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวังไทยจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้องระวัง ไทยอย่างอื่น ฯลฯ" (ซึ่งได้แก่ ไทยภักดี ไทยปรับ ไทยรับทรัพย์)

นอกจากนี้ มาตรา 96 บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับมาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำมิคดเป็นอันขาดอาบุความ" ดังนั้นในการเตรียมคดีต้องพิจารณาดูว่าคดีของอาบุความได้ร้องทุกข์ไว้ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ถ้าอาบุความไม่ได้แจ้งความร้องทุกข์ไว้ และพ้นกำหนดแล้วคดียอมขาดอาบุความฟ้องร้องทางคดีอาบุไม่ได้ แต่ถ้าเวลาอย่างเหลืออยู่ ควรจัดให้ออกความดำเนินการร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือดำเนินการฟ้องร้องคดีไปภายใต้อาบุความก็ยอมทำได้ เช่น ความผิดอันเกิดจากการใช้เชื้อชื้งมีไทยทางอาบุ ออกเชื้อกไม่มีเงิน ธนาคารปฏิเสธการใช้เงินตามเชื้อ ดังนี้ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน มิฉะนั้นคดีจะขาดอาบุความ ถ้าหากได้ร้องทุกข์ไว้แล้ว การนับอาบุความฟ้องร้องคงเป็นไปตามหลักมาตรา 95 ดังกล่าวข้างต้น

3) เขตอำนาจศาล

เขตอำนาจศาลเป็นสาระสำคัญในเบื้องต้นของการนำคดีเข้าสู่ศาล เพราะทนายความจะ ต้องนำคดีฟ้องไปยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษา ถ้ายื่นผิดศาล เช่น ยื่นฟ้องต่อศาลที่คดีอยู่นอกอำนาจ ศาลมั้นยอมไม่มีอำนาจพิจารณา ศาลอาจไม่รับ

พ่องหรือถ้ารับไว้ก็ต้องพิพากษายกฟ้อง (ฎ.7599/2540) ถึงแม้ว่าโจทก์ยังมีสิทธิยื่นฟ้องต่อ ศาลที่มีอำนาจได้ออกภายในกำหนดอายุความก็ตาม ก็ทำให้เสียเวลาสิ้นเปลืองแรงงานและ ค่าใช้จ่าย และที่สำคัญอาจยื่น ไม่ทันภายในกำหนดอายุความ ทำให้ลูกความเสียหายได้ เพราะฉะนั้น ผู้เป็นหนาของความจึงควรระมัดระวังในประเดินนี้ด้วย โดยขอบส่วนให้แนะนำว่า ความผิดเกิด อ้างหรือเชื่อว่าเกิดในห้องที่ใดและห้องที่นั้นอยู่ในเขตอำนาจศาลใด จะได้ยื่น ต่อศาลที่ถูกต้อง ห้องนี้ ให้นานทันอยู่ติดหมวด 3 อำนาจศาล ใน ป.ว.อ.อาญา มาใช้พิจารณา ในเรื่องนี้ ดัวอย่าง เช่น โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลแขวงคุ้มภัยในกำหนดอายุความ แต่คดี ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลแขวงคุ้มภัย ศาลแขวงคุ้มภัยได้สั่งข้าหาหน่วยคดีของโจทก์ไปแล้ว โจทก์ นำคดีมาฟ้องศาลแขวงพระนครใต้ออกเมื่อพ้นกำหนดอายุความ สิทธินี้สำคัญมาฟ้อง ของโจทก์บ่อมระวางไปคดามมาตรฐาน 39 (6) ป.ว.อ.อาญา (ฎ.588/2546)

4) สิ่งที่เป็นสาระสำคัญจำเป็นต้องกล่าวในฟ้อง

เนื่องจากแบบพิมพ์คำฟ้องมีรายการที่จะต้องระบุ ดังนี้ หมายความ ต้องขอบส่วนให้ปรากฏข้อความที่จะต้องกรอกลงในแบบคำฟ้องให้ครบถ้วน เช่น ชื่อ นามสกุล อาชญาของโจทก์และจำเลย ที่อยู่ของจำเลย เพื่อพึงทราบผิดและดำเนินการฟ้อง เชื่อชาติ ลัญชาติ ของโจทก์จำเลยและ วัน เดือน ปี เวลาและสถานที่เกิดเหตุ (รายละเอียดตามที่ ป.ว.อ.อาญา มาตรา 158 กำหนดให้ต้องมี) ตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับผู้รู้เห็นเหตุการณ์พยาน ทั้งหลายอันได้แก่พยานบุคคล พยานเอกสาร วัตถุพยาน ตามที่กล่าวไว้ในลักษณะทั่วไป ไว้ด้วย

5) การคุ้มสถานที่เกิดเหตุ

การคุ้มสถานที่เกิดเหตุจะได้นำไปอธิบายในการเรียนคดีเพื่อเป็นโจทก์ร่วม ซึ่งมีหลักการเหมือนกัน เมื่อได้ข้อเท็จจริงเช่นว่านี้แล้ว จึงรวมรวมทำเป็นสำนวนนำเสนอเท็จ จริงไปปรับเข้ากับข้อกฎหมายให้ถูกต้องตามหลักที่ได้ศึกษามาแล้ว ดังข้อหาหรือฐานความ ผิดต่อไป

สรุป การขอบส่วนควรจะได้พิจารณาถึงฐานะของลูกความว่าเป็นผู้เสียหาย ตามความหมายของกฎหมายหรือไม่ ที่ถ้างว่าได้รับความเสียหายนั้นเสียหายอย่างไร ได้มี ผู้ร่วมในการกระทำผิดหรือไม่ รายละเอียดอื่นๆ เช่น วัน เวลา สถานที่เกิดเหตุ อาชญาที่ใช้ เขตอำนาจศาล อายุความฟ้องร้อง ฯลฯ เป็นต้น สิ่งที่สำคัญควรจะได้คำนึงถึงความเป็น ธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา ดังเช่นพนักงานสอบสวนที่ถูกกล่าวหาว่าไม่ใช้ความเป็นธรรมด้วย

แล้วจึงนำรายละเอียดเหล่านี้มาร่างหรือเรียนเรียงคำพ้องซึ่งนักศึกษาจะได้ศึกษาหลักเกณฑ์ในโอกาสต่อไป

ข) กรณีเพื่อเป็นโจทก์ร่วม

เนื่องจากผู้เสียหายชอบที่จะขอเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้ (ป.ร. อาญา มาตรา 30) หลักการเตรียมคดีส่วนใหญ่คงเหมือนกันเป็นโจทก์ฟ้องเองโดยหมายความควรจะเริ่มด้วยการติดตามเรื่องราวตั้งแต่เริ่มนิการกระทำผิด มุ่งประเด็นในข้อเท็จจริงเหล่านี้

1) การแจ้งความของเจ้าทูกซ์ ตรวจสอบว่ามีการแจ้งความแล้วหรือยัง ถ้ายังไม่ได้แจ้งความร้องทูกซ์ ถ้าแจ้งแล้วให้ถูว่าแจ้งตรงความผิดที่เกิดขึ้นหรือไม่ เพราะแจ้งผิดฐานอาจถูกยกฟ้องหงั่นอาจถูกคู่กรณีฟ้องฐานแจ้งความเท็จได้

2) การมอบพยานหลักฐานให้พนักงานสอบสวน ถูกต้องหรือไม่ หรือได้ช่วยพนักงานสอบสวนติดตามหาของกลางหรือวัสดุพยานนั้นอย่างไร คำว่าพยานหลักฐานนี้หมายรวมถึงพยานบุคคล เอกสาร วัสดุ ตัวอย่างคดีทำร้ายร่างกาย วัสดุพยาน เช่น มีด ไม้ อาวุธต่างๆ เป็นต้น

3) การตรวจคุณภาพที่เกิดเหตุ คดีอาญาทุกรสือมักเกี่ยวพันกับสถานที่เกิดเหตุ การตรวจสอบที่ที่เกี่ยวข้องกับพยาน บุคคลซึ่งจะต้องให้ปากคำนับว่าสำคัญ เพราะทำให้เข้าใจสภาพข้อเท็จจริงได้ชัดเจนขึ้น เช่น คดีฆาตกรรม ปลั้นทรัพย์ การข่มขืน กระทำการชำเรา ฯลฯ เป็นมาอย่างไร กิจดิ่งท่านที่ก่อไว้ กรุณามุกฐานหรือตอบนัดชนกัน ก็จะได้จัดทำแผนที่พิพาก แผนที่จุดชน จะได้ช่วยพนักงานสอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องที่สุด

ตอนที่ 3 การเตรียมก่อนหน้าคดีขึ้นสู่ศาล ในฐานะจำเลยคดีอาญา

ความเมื่องตัน

ในวิชาชีพหมายความจะเลือกเป็นแทบทนายโจทก์เพียงฝ่ายเดียวคงไม่ได้ การเป็นทนายจะต้องเป็นได้ทั้งทนายโจทก์และทนายจำเลยดุลเด็กแต่ถูกความชอบด้วยในฐานะได้ สุ่ป

ง่ายๆ ว่า เป็นทนายความต้องเป็นได้ทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับ การกิจที่สำคัญของทนายจำเลย มี 2 ประการ คือ

(1) ช่วยศาลห้ามความจริงในคดี และ

(2) ช่วยให้จำเลยได้รับความเป็นธรรมตามผลกรรมที่เขาก่อขึ้น

การท้าหน้าที่เป็นทนายจำเลย ทนายต้องรู้ข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง หรือไม่ ข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยไม่ใช่ผู้กระทำผิด ต้องหาทางช่วยเหลือให้พ้นข้อหาตามวิถีทางที่ถูกต้องของกฎหมาย เช่น แนะนำถูกความว่าไม่ควรจะเสียเงินทองวิ่งเด่นล้มคดีแก่บรรดาเจ้าพนักงานของรัฐ แต่ถ้าจำเลยทำผิดจริง นักศึกษาอาจลงสัญญาจะต้องช่วยให้พ้นโทษหรือไม่ หรือจะไม่ช่วยเลย บางคนอาจพะวักพะวง อีกด้วย ถ้าช่วยคนผิดให้ไม่ต้องรับโทษก็เท่ากับทนายมีส่วนร่วมทำให้สังคมยุ่งเหยิงเสียหาย คนผิดก็จะได้ใจ ทำผิดก่อความเดือดร้อนให้กับสังคม แต่ถ้าทนายไม่ช่วย อาชีพนี้จะเอกสารไม่มาเป็นค่าใช้จ่ายยังชีพ เนื่องจากอาชีพทนายความไม่มีเงินเดือนเช่นอาชีพรับราชการ ไม่รับความก้าวหน้ายได้ ผู้เขียนเชื่อว่านักศึกษาต้องยืนฐานนี้คงจะหนักใจเมื่อมองกัน

อย่าลืมว่าโดยเนื้อแท้ของอาชีพทนายความมีหน้าที่ จะไม่นำความรู้ ความเชี่ยวชาญไปใช้ในการถกกันไม่ให้ความจริงปรากฏ ดังนั้น ตามปัญหาข้างต้นผู้เขียนมีความเห็นว่าทนายความต้องช่วยเหลือ แต่การช่วยนั้นหมายถึงช่วยให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษตามความเป็นธรรมพอสมควรกับความผิดตามความเป็นจริง หรือให้เหมาะสมกับผลกรรมที่ถูกความได้ทำขึ้น เช่น จำเลยทำผิดมายังไง เหตุใด เป็นธรรม จำเลยเป็นคนพิการเป็นง่ายนั้นขอทานอยู่ปากขอบ้านผู้ตาย ผู้ตายเดินเข้าออกซ้อมมักแก้ลังจำเลยเสมอๆ โดยเฉพาะคระจำเลย พอจำเลยจะกินอาหารก็แก้ดังแย่งจานอาหารไปวางไว้ก่อน ให้จำเลยดัดร่างกายไปพอยืนเสาจาน เป็นที่นับขันของผู้ตาย ในวันเกิดเหตุผู้ตายแก้ลังจำเลยอีก จำเลยไม่โกรธใช้มีดแทงสูญๆ ออกไป ถูกผู้ตายถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนตั้งข้อหาฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาและได้รับรองไว้ก่อน หรือข้อเท็จจริงจำเลยเพียงแค่เป็นหน้าต่างเข้าไปหาคนรักซึ่งเป็นลูกสาวเข้าของบ้าน แต่ถูกตั้งข้อหาและค่าเนินคดีฐานบุกรุกเคหะสถานในเวลากลางคืน และพยายามลักทรัพย์ หรือจำเลยได้ทำร้ายผู้เสียหายโดยเจตนาป้องกันสิทธิของจำเลย แต่ถูกตั้งข้อหาและค่าเนินคดีฐานพยายามฆ่าผู้อื่น ฯลฯ ดังนี้ ทนายความต้องช่วยให้ได้รับโทษตามความเป็นจริง เช่นตามตัวอย่างข้างต้นให้ถูกความง่ายได้รับโทษฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา

แต่ไม่ใช้ลักษณะการรัฐ จ้าเฉยที่เป็นหน้าท่างไม่มีความผิดฐานพยาบาลลักษณะรัฐ หรือจ้าเฉยที่กระทำการโดยป้องกันพ่อสมควรแก่เหตุ ไม่เป็นความผิด ดังนี้ เป็นดังนี้

ทนายความที่ต้องมีอุดมการณ์ ไม่ควรทำสิ่งที่ส่วนทางกับความถูกต้องเป็นจริง แม้ถูกความจะจากนั้นหรือร้าย ควรได้ให้ความยุติธรรมท่านของเดียวกัน แม้จ้าเฉยนั้นจะเป็นคดีซึ่งศาลขอแรงหนาแน่นไม่มีค่าชั่งก็ตาม ทนายความจักต้องยื่นมั่นในจริยธรรมคือ อ่านวายความยุติธรรมให้แก่สังคม

ในบรรดาวิชาชีพทางกฎหมาย อาชีพทนายความนับว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์มีครรโนลัคค์ไม่น้อยไปกว่าด้านอื่นๆ โดยเนื้อแท้หรือเจตนารมณ์ของการว่าความก็เพื่อให้บุคคลที่ได้กระทำผิดได้รับโทษตามสมควรที่เขากำหนดริบบิลกรรมของเข้า ทนายมีภาระช่วยเหลือความชิงเพื่อความยุติธรรม ถ้าจ้าเฉยไม่ได้กระทำผิดต้องหาทางช่วยเหลือให้พ้นผิด ในความคิดของชาวบ้านหรือสามัญชน หรือแม้แต่ทนายความบางท่านเข้าใจว่า การว่าความให้ผู้กระทำผิด ไม่ต้องรับโทษโดยทางฝ่ายฟ้องของโจทก์แล้ว ถือว่าเป็นผู้มีความสามารถสูงหรือถือว่า "ว่าความเก่ง" ผู้เขียนเห็นว่าการเข้าใจเช่นนี้น่าจะไม่ใช่เจตนารมณ์ของ การว่าความ ทนายความที่ต้องมีความระทึก เพราะการประพฤติเช่นนี้หากันว่ามีส่วนที่ให้สังคมยุ่งเหยิง คนทำผิดไม่ได้รับการลงโทษ ยอมได้ใจ ทำผิดซ้ำซาก แม้จะหวังให้เข้าต้านนิกแก๊ตวนนี้อาจมี แต่หวังได้ยากในท่านของเดียวกันก้าวไม่มีมูลอย่าง ทนายใช้คดีอาญาเป็นรัดย้อมมิสมควร จริยธรรมข้อนี้ขอฝากไว้กับนักศึกษาด้วย ถ้าเพื่อมโอกาสใช้วิชาชีพในด้านนี้ หากໄร์เดียซึ่งจริยธรรมเรียบແล็กหนาเสียดาย ดังปราชญ์จีนโบราณได้ให้คดีมุตติกษากฎหมายไว้ว่า "เป็นนักกฎหมายต้องรักษาหลักการโดยอิงคุณธรรม ต้องคุ้มครองคนดี ถ้าเข้าไม่ผิดต้องโอบอุ้ม ถ้าทำผิดต้องลงโทษ อย่าปล่อยให้คนชั่วได้ใจ มิฉะนั้น สังคมก็จะถูกทำลาย หากปฏิบัติตรงกันข้ามก็เป็นที่น่าเสียดายที่ท่านทั้งหลายมาเป็นนักกฎหมายไปเพื่ออะไรกัน"

เมื่อหานในฐานะทนายความทดลองรับเป็นทนายแก่คดีให้กับจ้าเฉยแล้ว ขั้นตอนต่อไปในหน้าที่ของทนายจ้าเฉยก็คือการเตรียมคดี โดยทั่วๆ ไป เมื่อถูกความมาปรึกษาในฐานะที่เขากูกพ้องเป็นจ้าเฉยคดีอาญา ยथฯ ถูกความจะเล่าเหตุทั้งๆ ที่ถูกพ้อง ตามปกติ เขายังไม่ทราบมากนักและสำเนาฟ้องในคดีอาญามาให้ทนายถูกตัวอย่างในการเตรียมคดีก็คงอาศัยการสอบถามข้อเท็จจริงเป็นหลักท่านของเดียวกับคดีอาญาทั่วๆ ไป แต่ในฐานะจ้าเฉยในคดีอาญา มีหลักใหญ่ๆ ในการเริ่มต้น ดังนี้

1) ถ้าเป็นคดีอาญาที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเองก็ถือว่าคดีนี้คือคดีสวนมูลฟ้องวันเวลาใด ถ้าอัยการเป็นโจทก์ก็ถือว่าคดีนี้คือพยานโจทก์เมื่อใด ทนายความจะได้รับเวลาที่ต้องไปศาลตามกำหนดนัด

2) ตรวจสอบสำเนาพิพากษาที่จำเลยนำมาเพื่อจะได้รู้ว่าจำเลยถูกฟ้องฐานอะไร เช่น ส่อโกรง ยักยกทรัพย์ ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ฯลฯ เป็นต้น ทั้งนี้จะได้เตรียมสู้คดีได้ถูกต้อง

เนื่องจากคดีอาญาขึ้นสู่ศาลได้ 2 แนวทาง คือ ราชภรัฐเสียหายฟ้องคดีของประการหนึ่ง พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องอีกประการหนึ่ง ดังนั้น ในการเตรียมคดี หลักการก็ว่างๆ ไม่ต่างกัน ดังนี้

ก) ราชภรัฐเสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเอง

กรณีราชภรัฐเสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเอง ทนายจำเลยต้องตรวจสอบในเรื่องต่อไปนี้

1) ความเป็นผู้เสียหาย

ในคดีอาญาผู้เสียหายตามกฎหมายเท่านั้นมีอำนาจฟ้อง ดังนั้นหากโจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย ตามความหมายของกฎหมายย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง อนึ่ง แม้จะเป็นผู้ได้รับความเสียหาย แต่บางฐานความผิดราชภรัฐฟ้องเองไม่ได้ เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522 รู้เห็นมีหน้าที่ดำเนินการกับผู้กระทำความผิด ผู้ถูกจำเลยขับรถชนไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย ไม่มีอำนาจฟ้องฐานขับรถไม่มีใบอนุญาต (ญ.2096/2530, ญ.1141/2531) เอกชนไม่มีอำนาจฟ้องความผิดฐานค้าที่ดินโดยไม่ได้รับอนุญาตอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน (ญ.232/2512) ผู้ถูกหลอกเงินเพื่อไปทำงานต่างประเทศไม่มีงานให้ทำจริง ไม่มีอำนาจฟ้องความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ฯลฯ ความผิดเหล่านี้ เป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ ดังนี้ เป็นต้น

2) เรื่องเขตอำนาจศาล

ศาลที่รับฟ้องนั้นมีอำนาจที่จะพิจารณาพิพากษากดีดังกล่าวหรือไม่ โดยคุ้จากชื่อศาลที่ระบุไว้ในค่าฟ้องกับสถานที่เกิดเหตุที่ระบุในค่าฟ้อง หรือคุ้จากที่อยู่ของจำเลย ว่าอยู่ในเขตอำนาจศาลหรือไม่ หากคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจศาล ศาลนั้นย่อมไม่มีอำนาจชี้ขาด ด้วยปัจจุบัน จำเลยต้องขึ้นอยู่ในเรือนจำกลางจังหวัดสำปางขณะโจทก์ฟ้องคดีอาญา เรือนจำกลางจังหวัดสำปางจึงเป็นภูมิลำเนาจำเลยตาม ป.พ.พ.มาตรา 47 แต่ ป.ว.อาญา

มาตรา 22 (1) มีได้บัญญัติให้ศาลจังหวัดล้าปางเป็นศาลท้องที่ๆ จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำเภอ ศาลต้องรับชาระคดีที่โจทก์ฟ้อง แต่ให้เป็นคดีพินิจของศาลจังหวัดล้าปางที่จะรับชาระคดี หรือไม่ก็ได้ เมื่อความผิดเกิดขึ้นในเขตอำเภอทางศาลจังหวัดเชียงใหม่และอยู่ในวิสัยที่โจทก์จะ พ้องจำเลยต่อศาลจังหวัดเชียงใหม่ได้ ทั้งไม่ปรากฏว่าหากมีการชาระคดีที่ศาลจังหวัด ล้าปางจะมีความสะดวกมากกว่า ศาลจังหวัดเชียงใหม่ซึ่ง ไม่สมควรให้ศาลจังหวัดล้าปาง รับชาระคดีที่โจทก์ฟ้องไว้พิจารณา (ฎ.7599/2540, ฎ.588/2546)

3) เรื่องอายุความ

ตรวจสอบว่าโจทก์ฟ้องคดีขาดอายุความหรือไม่ โดยพิจารณาจากวันเดือนปี ที่ระบุในฟ้องกับวันเวลาที่เกิดเหตุ ทั้งดูว่าคดีนี้หากเป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหาย ได้ร้องทุกษ์หรือฟ้องคดีภายในกำหนดเวลาตามกฎหมายหรือไม่ หากผู้เสียหายร้องทุกษ์ ก่อนฟ้องต้องมีการบรรยายฟ้องให้ปรากฏชัดเจนว่าร้องทุกษ์ภายในกำหนดเวลาตามกฎหมาย แล้ว

4) เรื่องอายุของโจทก์

ตรวจสอบว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องเองหรือไม่ หากเป็นผู้เยาว์ไม่อาจฟ้องคดี อายุของได้ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมดำเนินการแทน

5) โจทก์เป็นผู้ต้องห้ามฟ้องจำเลย

ผู้ตีบลันดานพ้องคดีอาญาบุพการีเป็น "อุกฤษณ์" หรือจำเลยเป็นบุคคลที่ กฎหมายบัญญัติห้ามฟ้อง เป็นต้น

6) รายละเอียดของการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยทำผิด วัน เวลา สถานที่ บุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง

ถ้าว่าจำเลยบอกถ้าหากยังไง คำฟ้องบรรยายครบองค์ประกอบความผิด ตามกฎหมายหรือไม่ โดยดูเนื้อหาคำฟ้องประกอบด้วยกฎหมายที่โจทก์อ้าง

ช) กรณีอัยการเป็นโจทก์

นอกจากตรวจสอบตามข้อ (ก) แล้ว ผู้เครียดคดีต้องตรวจสอบเรื่องอำนาจการ สอบสวนว่าคดีที่อัยการนำมาฟ้องนั้นมีการร้องทุกษ์ มีการสอบสวนหรือยัง หากมีการร้องทุกษ์ และสอบสวนแล้ว ถ้าว่าการร้องทุกษ์หรือการสอบสวนนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เรื่องที่ นำมาฟ้องอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้นๆ หรือไม่ หากพนักงานสอบสวนไม่มี อำนาจทำการสอบสวน พนักงานอัยการย่อมไม่มีอำนาจฟ้อง ตั้งนี้ เป็นต้น ด้วยมา เช่น

กรณีข้อเท็จจริงไม่ชัดว่าเหตุเกิดในห้องที่ใดແนระหว่างอ้าเงอนบัวใหญ่ กับอ้าเงอนแก้งสนามนาง ตาม ป.ร.อาญา มาตรา 19 วรรคสอง (ก) พนักงานสอบสวนที่เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน คือ พนักงานสอบสวนห้องที่ ๔ จับผู้ต้องหาได้อยู่ในเขตอ้านาจ ผู้ต้องหา (จำเลย) ถูกจับที่ อ้าเงอนแก้งสนามนาง ดังนั้น พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลอ้าเงอนแก้งสนามนาง จึง เป็นผู้รับผิดชอบ ไม่ใช่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลอ้าเงอนบัวใหญ่ สารวัตรสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลอ้าเงอนบัวใหญ่ ผู้ร่วมจับกุมเป็นผู้สรุปสำนวนและทำความเห็นควรสั่งฟ้อง แล้วส่งพนักงานอัยการ (มาตรา 140,141) ถือไม่ได้ว่าได้มีการสอบสวนในความผิดตามมาตรา 120 โดยไม่มีอันอาจฟ้อง (ฎ.3466/2547) เป็นดังนี้

การสอนปากคำจำเลย

ในเบื้องต้นครั้นความซึ่งให้จำเลยทราบว่า จำเลยต้องเล่าความจริงทั้งหมดโดยปาได้ปกปิด ส่วนการหารือซึ่งกันและกันเป็นหน้าที่ของทนายจะพิจารณาเอง ต้องเน้นเดือนจำเลยให้รู้ว่าอย่า เอาเรื่องไม่เป็นจริงหรือต่อเติมเสริมแต่งตัดถอนมาเล่าให้ทนายฟัง เพราะจะทำให้แนวทาง ในการต่อสู้คดีไขว้เขว อาจเป็นผลเสียหายแก่คดีได้ โดยปกติแล้วในขั้นแรกถูกความมัจฉะ เสียบ้างปีตุ บังๆ เช่น ปฏิเสธว่าไม่ได้ทำผิดตามฟ้อง เป็นเรื่องเข้าถูกกล่าวหาว่า...ฯลฯ ความจริงจำเลยเปล่าท่า... แล้วก็เอาส่วนตีเกี่ยวกับคนของมาเล่า ส่วนที่ร้ายมักเงยบเดียว เช่น อ้างว่าตนเป็นคนใจบุญริยาคเงินสร้างวัดจนได้เป็นถึงมัคนายก เป็นประธานถูกเสือชาวบ้าน เขยในแนบคนนี้ ปัจจุบันเป็นสมาชิกสภากองหัวตันนั้นจังหวัดนี้ แต่ที่จำเลยเป็นเจ้าของซองโสเกนนี กักขังหญิงสาวไว้รับแขกหากิน หรือเป็นเจ้ามือห่วยเดือน คนของกลับปักปิดเสีย ดังนี้ เป็นดัง การที่จำเลยปิดปากไม่พูดถึงความเสวราชัยของตนเอง อาจเป็นเพราะอับอายหรือเกรงว่า ทนายไม่ช่วยถ้ารู้ความจริงก็เป็นได้ เรื่องท่านองนี้ผู้เขียนเชื่อว่านักศึกษาวิชาอาชญากรรม และทัณฑวิทยา และได้มีโอกาสทัศนศึกษางานราชทัณฑ์ ซึ่งคณะกรรมการศาสตร์เคยจัดไปคุ้งงาน ในเรื่องจำานางขวาง คงจะเคยได้ยินกับหุคณเอง เมื่อสอบตามนักโทษถึงสาเหตุที่ต้องโทษ ส่วนใหญ่มักจะปฏิเสธว่าเข้าไม่ได้กระทำผิดแต่ที่ต้องรับโทษ เพราะถูกกลั่นแกล้งส่วนหัว ส่วนใหญ่จะตอบด้วยประโยคท่านองเดียวกันว่า “เข้าหาว่า...ฯลฯ” ดังนี้ เป็นดังนี้

เมื่อเป็นดังนี้ บุคคลที่อยู่ในฐานะทนายความก็ต้องหาทางแก้ไขให้ได้มาซึ่งข้อความ จริง ทนายความจึงต้องทำหน้าที่คล้ายพนักงานสอบสวน ต้องใช้จิตวิทยาวุจัดเกลี่ยกล่อมให้ ถูกความเส่าความจริง เปรีบบไปทนายนั้นเมื่อันแพท ถ้าคนไข้บอกอาการไม่หมัดหรือ

ถ้าพูดง่ายๆ ก็คือเป็นอย่างอื่น แพทย์ก็วนิชฉบับโรคผิดผลิตยาต่อการเยียวยารักษา ให้ยา ก็ไม่หาย หมายความว่าต้องใช้อัจฉริยะท่าให้เข้าเลี้ยงรู้สึกว่าท่านายนี้ไว้ใจได้ และถ้าสามารถทำให้ลูกความรู้สึกว่าท่านายจะคงอยู่ช่วยเหลือห่วงดีต่อเขา จะทำให้ลูกความกล้ามุศความจริงยิ่งขึ้น ดังที่เคยศึกษาภันมาแล้วว่า ถ้าเปรียบเทียบความกับแพทย์ หมายเห็นเสียงเปรียบแพทย์ฯ มี เครื่องมือวิทยาศาสตร์ตรวจสอบอาการป่วยให้ ส่วนท่านายความไม่มีเครื่องมืออันใดที่จะ ตรวจสอบเรื่องราวที่ลูกความเล่าให้ฟัง ซึ่งไม่อาจรู้ได้ว่าจริงหรือเท็จ เกินหรือขาด

สรุปการค้นหาเรื่องราวที่เป็นความจริงจากลูกความให้มากเท่าได้ก็ยิ่งมีประโยชน์ มากเท่านั้น เพราจะนั้น หมายต้องใช้ไหวพริบ ปฏิภาณ ศิลปะ ขั้นเชิง จิตวิทยา มาเป็น ส่วนประกอบ

การปฏิบัติหน้าที่สอบถามก็เพื่อให้รู้ความเป็นมาว่าลูกความเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกฟ้องอย่างไร ท่าไม่โจทก์จึงฟ้องร้อง ที่สำคัญลูกความมีข้อแก้ตัวอย่างไรให้ลูกความบอกมา ข้อที่ควรระวังไม่ควรขักดรามาดูความจริงโดยตลอด เพราะอาจทำให้ลูกความลับสนหลง ลืมได้ อีกประการหนึ่งต้องสอบถามถึงเรื่องพยานหลักฐานต่างๆ ที่มีอยู่หรือจะหาได้ในวัน ข้างหน้า หากเป็นพยานเอกสารก็ต้องขอตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ ถ้าลูกความไม่ได้นำมาบันทึกนัดให้นำมาให้ดูภายหลัง ถ้าเป็นพยานบุคคล อย่าลืมบันทึกชื่อ นามสกุล อาชีพ ที่อยู่อาศัย (Address) ให้ครบถ้วน เพื่อประโยชน์ในการสอบปากคำจะได้ใช้อ้างเป็น พยานในขั้นพิจารณาในโอกาสต่อไป และแม้แต่ลูกความซึ่งเป็นเข้าเลี้ยงก็ควรบันทึกชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด อายุ อาชีพให้ชัดเจน เพื่อเตรียมค่าให้การต่อไป

ข้อเสนอแนะ เมื่อได้ทำการสอบปากคำเข้าเลี้ยงโดยละเอียดแล้วควรบันทึก ข้อความต่างๆ ไว้พร้อมกับให้เข้าเลี้ยงและพยานลงนามเป็นหลักฐานด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ กันลืมประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งจะช่วยป้องกันการบิดเบือนปฏิเสธของลูกความว่าไม่ได้ ให้การเขียนนั้น ลูกความบางคนเมื่อแพ้คดีจะพยายามโน้มน้าวให้ลูกความเข้าใจว่า พาลไปถึงไม่ยอมเข้ายกค่าจ้างทนาย ที่ค้าง เป็นต้น หมายความบางคนนำเงินไปให้ลูกความเข้าใจว่า พาลไปถึงไม่ยอมเข้ายกค่าจ้างทนาย ที่ค้าง นำเครื่องบันทึกเสียง (Tape Recorder) บันทึกปากคำแทนการจดบันทึก นับว่าทุน เวลาการจดและสะดวกในการใช้ แต่ผู้เขียนเห็นว่าการจดบันทึกและให้ลูกความพร้อมพยาน เช่นชื่อไว้เป็นหลักฐานยังจำเป็นอยู่ ดังนั้น ถ้าท่านายได้มีบันทึกปากคำพร้อมลายเซ็นรับรอง ท้ายบันทึก มีพยานรับรองจะช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ดีกว่าการบันทึกในเครื่องบันทึกเสียง

เพียงอย่างเดียว เพราะหากการลงลายมือชื่อของผู้ให้ปากคำ ซึ่งต้องเสียเวลาในการพิสูจน์

หลักเหล่านี้บางส่วนนำไปบันทึกไว้ในฐานะพยานเจ้าแบบได้โดยการเพิ่มเติมรายละเอียดบางประการ รายละเอียดเรื่องนี้จะได้ศึกษาต่อไป
